

SPIS RZECZY.

SPIS ILUSTRACYJ	XIII
SPIS WINJET	XIV
PRZEDMOWA WYDAWCÓW	XV
WSTĘP: Litwa w 1815 r. — Wspomnienia 1812 r. — Choroba ojca autorki w Mińsku. — Pobyt Adamostwa Güntherów w Warszawie zimą 1815 r. — Zabawy warszawskie. — Anna Sapieżanka i Joanna Grudzińska.—Bał u Zamoyskich.—W. ks. Konstanty.—Matka autorki i jej wspomnienia. — Helena z Przeddzieckich ks. Radziwiłłowa.—Marjanna z Przeddzieckich Tyzenhauzowa.—Dominik i Michał Przeddzieccy	1
LATA 1816—1820: Urodzenie się autorki w Wilnie. — Wilno w 1815 roku. — Ks. Ludwikostwo Radziwiłłowie — Nabycie Dobrowlan przez rodziców autorki w 1818 r. — Pierwsze wspomnienia autorki w 1819 r. — Pobyt u Ignacego Tyzenhauza w Rakiszkach. — Ignacy Tyzenhauz i jego dzieci: Rudolf, Konstanty i Zofja. — Hr. Oktaw de Choiseul Gouffier. — Z Radziwiłłów Morykonina i z Morykonich Dorota Łopacińska. — Sąsiedztwo Dobrowlan: szambelanowa Abramowiczowa z Wornian, Józefowa Mostowska z Cerkliszek, senatorowa Ogińska z Zalesia. — Karol Przeddziecki ze Smorgoń. — Sulistrowscy z Wiszniewa. — Pani pisarzowa Sulistrowska z Czurlon. — Chomińscy z Olszewa. — Świątcecy z Niestaniszek. — Zuzanna z Mirskich pułkownikowa Dederkowa, ostatnia miłość ks. Karola Radziwiłła „Panie Kochanku“. — Rezydencja w Dobrowlanach. — Ogród dobrowlański. — Mieszkanie w oficynie. — Życie rodzinne w Dobrowlanach	7
ROK 1820: Zima w Wilnie. — Wujostwo Wojniłowiczowie i ich dom. — Rodzina Kublickich. — Dr. Frank i jego żona. — Pobyt Catalani w Wilnie. — Teatr wileński. — Letni pobyt w Dobrowlanach. — Zajęcia matki i ojca autorki. — Biskup miński Dederko. — Choroba autorki. — Dr. Lejboszy	20
ROK 1821: Zima w Wilnie. — Mieszkanie w domu Müllera. — Antonina Sulistrowska. — Pobyt gwardji i w. ks. Mikołaja w Wilnie. — Oficerowie gwardji a akademicy. — Pobyt cesarza Aleksandra w Wilnie. — Oddziały wojskowe w Dobrowlanach w lecie. — Mirscy i Szumscy. — Ożenienie się wujów autorki: Konstantego z Walerją Wańkowiczówną, Rudolfa z Genowefą Pułowską. — Przenosiny Rudolfostwa Tyzenhauzów do Żołudka. — Wojciech Pułowski	27
ROK 1822: Zima w Wilnie. — Zofja z Paców Feliksowa Potocka. — Życie towarzyskie w Wilnie. — Ruch uliczny wileński. — Imie-	

- niny Rudolfowej Tyzenhauzowej. — Pogrzeby wileńskie. — Śmierć Konstancji z Radziwiłłów Czudowskiej. — Marja Mirska. — Portret zbiorowy Mirskich i Szumskich przez Rustema. — Wyjście Marji Mirskiej za Stanisława Szumskiego i jej śmierć przy urodzeniu córki Marji. — Śmierć Ignacego Tyzenhauza 36
- ROK 1823: Zima w Wilnie. — Życie uliczne. — Przejazdki na Antokol. — Bulwary wileńskie. — Procesje na św. Kazimierza. — Księżniczki Czetwertyńskie, Julja Grocholska, Kamila Tyszkiewiczówna, Wanda Wańkowiczówna, Celina Sulistrowska, panny Bécu, Białozorówny, Pągowskie. — Pani gubernatorowa Hornowa i jej salon. — Gubernator Horn. — Ks. Dymitrostwo Czetwertyńscy. — Ks. Kalasantowa Czetwertyńska, Apolinara z Żabów Platerowa. — Rodzina generała Wawrzeckiego. — Szambelanica Sulistrowska. — Anna z Radziwiłłów Lubańska. — Pani Korsakowa i obrazy świętych. — Marszałek Michał Römer i jego dom. — Figle Edwarda Römera. — Józef i Dorota Łopacińscy. — Bał na cześć generałowej Morykoniny. — Lato w Dobrowlanach. — Bytność Rudolfa Tyzenhauza. — Założenie i poświęcenie kamienia węgielnego pałacu. — Ślub Konstancji Sulistrowskiej z Aleksandrem Skirmuntem. — Worniany; Mikołaj Abramowicz. — Obchody imienin Emilji Abramowiczowej i Domiceli Mostowskiej. — Przyjaźń tych pań. — Niedźwiedznicy. — Kwestarze . . 44
- ROK 1824: Zima w Wilnie. — Dom Samsona. — Wspomnienia teatrów amatorskich u gen. Bennigsen. — Hr. z Potockich de Choiseul-Gouffier. — Dom Güntherów. — Hr. Konstanty Plater. — Bracia Stanisław i Karol Czapscy. — August Brzostowski. — Anegdoty z czasów pobytu Francuzów na Litwie. — Bytność senatora Ilińskiego w Wilnie. — Jego bigoterja, połączona z pychą. — Zebrania u ks. Dymitrowej Czetwertyńskiej. — Udział pań z arystokracji w procesji kościelnej na Gromniczną. — Pobył Antoniego Radziwiłła w Wilnie. — Profesor Józef Gofuchowski. — Uczęszczanie pań wileńskich na jego wykłady. — Zabawne qui pro quo z generał-gubernatorem Korsakowem. — Anegdota o imieninach, urządzonych przez Gofuchowskiego w jego majątku Garbaczu. — Wspomnienia i anegdoty o Chackiewiczzu. — Pogrzeb księżniczki Zubow. — Z Walentynowiczów księżna Zubow. — Pani Walentynowiczowa i rozmowa jej z Nowosiłcowem. — Teatry amatorskie w Wilnie i żywe obrazy — Ożenienie się Karola Przeddzieckiego z Kornelią Gorską. — Przenosiny ich do Smorgoń 59
- ROK 1825: Zamieszkanie na zimę w Wilnie w domu Platerów. — Ferdynand hr. Plater. — Pan Pinabel, nauczyciel języka francuskiego. — Generałostwo Niestofowscy. — Ożenienie się Benedykta Tyszkiewicza z Wandą Wańkowiczówną. — Poznanie się z Ignacym Chodźką. — Wyjazd do Warszawy. — Pobył w Żofudku u Rudolfa Tyzenhauzów i w Nakryszakach u pani Strawińskiej. — Poznanie się z Edwardem Odyńcem. — Opo-

- wiadanie matki o podskarbm Tyzenhauzie. — Terespol; granica Królestwa. — Szosa brzeska. — Anegdota o synach wojewodziny Heleny Radziwiłłowej. — Ignacowa Tyzenhauzowa i jej mieszkanie w domu Gerlacha. — Zwiedzanie Warszawy. — Rodziny Lubeckich i Scypionów. — Podróże p. Scypionowej. — Generał Giełgud i wizyta u niego w obozie. — Znajomość Adama Günthera ze Stanisławem Wodzikim. — Śmierć Zofji Platerówny. — Wyjazd do Puław. — Puławy. — Księżna Izabela Czartoryska. — Życie w Puławach. — Napisy Niemcewicz na książkach do nabożeństwa. — Anegdoty o księżnie Izabeli. — Sybilla i Domek Gotycki. — Żywy obraz pod krzyżem. — Powrót do Wilna. — Śmierć cesarza Aleksandra i jego żony 75
- ROK 1826: Jubileusz 1826 r. — Zjawa krzyża na niebie w maju 1825 roku. — Książeczka z modlitwami za trzech cesarzy. — Jubileusz na wsi. — Skutki błogosławione jubileuszu. — Kościół misjonarski w Wilnie i odprowadzanie w nim nabożeństwa. — Śmierć pani Mostowskiej z Cerkliszek. — Obféd i utopienie się Jurewicza. Śmierć babki Güntherowej 89
- ROK 1827: Zima w Wilnie. — Kozłowski, para artystów muzyków. — Pobyt Marii Szymanowskiej w Wilnie. — Jej charakterystyka. — Przygotowania do koncertu. — Albumy Szymanowskiej. — Pani Gubernatorowa, jej biała sala i krzesła potrzebne na koncert. — Zachowanie się artystki przed koncertem. — Wyjazd Szymanowskiej. — Restauracja barbarzyńska kościoła św. Jana. — Gorące lato i wczesne żniwa. — Śmierć Rudolffowej Tyzenhauzowej. — Śmierć Rudolfa Tyzenhauza w parę lat później 93
- ROK 1828: Zima w Wilnie. — Wieczory podczas wielkiego postu. — Jan Renner. — Ludwik Czarnocki. — Zabawy taneczne u p. Łopacińskiej i generałowej Niesiołowskiej. — Apolinara Platerowa. — Zabawy u Michała Tyszkiewicza. — Joasia Tyszkiewiczówna. — Zofja Chłopicka. — Pani Bobiatyńska i jej siostra Katarzyna Walentynowiczówna. — Zofja z Tyzenhauzów Choiseul i jej stroje. — Wychowanie syna Aleksandra. — Jego żywóść. — Józef Gorski. — Tytus Pusłowski. — Waldemar Korsakow. — Miłość ku niemu Ludwiki Śniadeckiej. — Antoni Gorecki. — Teofila z Morawskich generałowa Czerniszew. — Jej życie i śmierć. — Kaplica w Dobrowlanach i jej poświęcenie latem. — Kazimierz Bachmatowicz. — Bytność Jana Rustema w Dobrowlanach. — Ida ks. Ogińska. — Aleksander Sulistrowski z Szemetowszczyzny i jego rozrzutność dla cyrkówki Adelaidy Turnier 100
- ROK 1829: Dom Mikołaja Abramowicza w Wilnie. — Celina i Antonina Sulistrowskie. — Józef Śniadecki. — Jędrzejowa Śniadecka. — Franciszek ks. Sapieha. — Jego przyjaźń z Samuelem Medekszą. — Ks. Konstanty Lubomirski. — Śmierć Bajkowa. — Śmierć p. Goreckiej. — Emilja Chomińska z Olszewa. — Panny Buczyńskie z Bólkowa i Łyntup 112

ROK 1830: Zima w Wilnie.—Pani Waryńska z Gollicynów de Choiseul, wdowa po Edwardzie de Choiseul.—Mało ożywiony karnewał. — Pani z Sulistrowskich Śniadecka. — Bał kostjumowy u pp. Abramowiczów. — Panny: Barbara Szwykowska, Kajetana Abramowiczówna, Anastazja Jakowlew, Aleksandra Bécu, Teresa Bychowcówna, panie Engelhard i Zabłocka, panny: Natalia de Nève, Salomea S* i Ida Ogińska. — Pobyt Lampiego, syna, w Wilnie i jego sposób portretowania. — Ida i Matylda Güntherówny. — Powrót do Wilna z więzienia Jana Chodźki, I. Strumiffy, Karola Wagnera, Konstantego Nowomiejskiego i Michała Römpera. — Śmierć prof. Münicha, słynnego skąpca. — Choroba i śmierć innego skąpca, starosty Umiastowskiego. — Groby wielkotypodniowe w Wilnie. — Stroje pań. — Świecone u Apolinary Platerowej, księżstwa Gedrojców i pp. Chrapowiczów.—Pani z Sorokinów Rogowska.—Jej zamążpójście i pożycie z mężem. — Jej przyjaciółki: z Szostowickich Salomonowiczowa, z Podbereskich Kołkowska i z Zaleskich Norsztinowa. — Owdowienie pani Rogowskiej i powtórne śluby z Józefem Sulistrowskim. — Teatr wileński. — Artystki i artyści. — Wygwizdanie sztuki p. t. „Nasze przebiegi”.—Wznowienie przedstawień teatralnych. — Pobyt trupy Chiarinich w Wilnie. — Osobliwości wileńskie: słoń, panorama Paryża. — Jarmark wileński. — Ożenienie się profesorów Oczapowskiego i Podczaszyńskiego. — Zameżcie ks. Amelji Ogińskiej za Karola Zafuskiego, ks. Ewy Ogińskiej za Hipolita Brzostowskiego i ks. Idy za Adolfa Kublickiego, — Zameżcie panien Bécu. — Szczęśliwe pożycie Aleksandry Bécu z dr. Józefem Mianowskim i jej śmierć. — Sklepy wileńskie: Wagnerowej, Bideaux, Fiorentiniego, Wagnera, Wilkańca, Nowikowa, Kłaczk. — Cukiernie: Kunca, Kiela, Dawacego i apteki: Wolfganga, Woelka, Jendego i Zielona. — Sklepy Lecayer'a i Wejsa. — Szevc Łągiewicz. — Oszklenie galerji Ostrobramskiej przez Apolinarę Platerową. — Przenosiny do pałacu w Dobrowlanach. — Wizyta generała Paca. — Zimowy pobyt na wsi. — Ogród i hodośle dobrowlańskie. — Apartamenty matki i ojca. — Osiedlenie się Józefostwa Śniadeckich w Szemetowszczyźnie. — Pobyt kanonika Mamerta Herbuta i pułkownika Przeddzieckiego w Dobrowlanach.—Wizyta ks. Jasińskiego i jego kazanie.—Pobyt Güntherów w Postawach. — Pałac postawski i sposób życia Konstantostwa Tyzenhauzów. — Konstanty Tyzenhauz jako mąż, ojciec i pan. — Jego gabinet ornitologiczny. — Wyjazd z Postaw i powrót do Dobrowlan. 118

ROK 1831: Nastroje patriotyczne. — Nadzieje wiosenne. — Moneta z Orłem i Pogonią. — Zbiórki i przygotowania. — Udział Karola Przeddzieckiego w powstaniu. — Przyjazd Kornelji Przeddzieckiej do Dobrowlan. — Jej niepokój i przeczucia. — Rzeź w Smorgoniach i Oszmianie. — Kramnica Hana. — Ucieczka

Karola Przeddzieckiego. — Wyjazd Kornelji Przeddzieckiej do Ihumenowa. — Poszukiwania jej przez oddział rosyjski w Dobrowlanach. — Zbliżanie się oddziałów polskich do Wilna. — Rządy Chrapowickiego i cholera w Wilnie. — Pomyślny stan zdrowotny Dobrowlan. — Przybycie oddziału milicji orenburskiej do Dobrowlan. — Dowódca jego — pułkownik Boncenthal. — Major Korff. — Generał Dembiński w Niestaniszkach. — Odpowiedź jego p. Niewiadomskiemu, chcącemu oddać synów do jego oddziału. — Major Jeżewski, jego choroba i opieka nad nim pułkownikowej Dederkowej. — Wyzdrowienie jego i wywiezienie do Wilna a potem do Wiatki. — Dobroczynność Antoniny Śniadeckiej i Małowiczowej. — Uwięzienie Konstantego Tyzenhauza w Dynaburgu. — Ucieczka rządcy Rakiszek Horodeckiego za granicę. — Mała Eldzia Tyzenhauzówna i jej taktowne zachowanie się w Wilnie. — Upadek powstania i jego skutki. — Konfiskata majątku Karola Przeddzieckiego. — Jego choroba w Poznaniu i śmierć. — Wdowieństwo Kornelji Przeddzieckiej. — Wywiezienie na Sybir pułkownika Radziszewskiego i Porfirego Ważyńskiego. — Smutne wiadomości z Puław. — Ustąpienie Chrapowickiego. — Rządy Dołhorkowa i Obreskowa w Wilnie. — Zabawy urządzone przez nich. — Satyryczne wierszyki o Polkach, bawiących się w gronie oficerów rosyjskich. — Emigranci z Litwy. — Konfiskata Dereczyna. — Losy księstwa Gąbrielostwa Ogińskich. — Zamknięcie Uniwersytetu w Wilnie i wywiezienie jego zbiorów. — Rządy Stroganowa w Mińsku. — Anegdoty o jego dobrym sercu. — Przyjazd Adama Chreptowicza do Dobrowlan. — Sylwetka tego wybitnego obywatela. — Wesóły wieczór rodzinny w Dobrowlanach . . . 143

LATA 1832—1833: Zima na wsi. — Wizyty Antoniny Śniadeckiej. — Przyjazd na Wielkanoc generałowej Niestofowskiej. — Charakter słodko-kwaśny tej pani. — Przyjazd wiosną pułkownika Chrzanowskiego i Stanisława Chomińskiego, kapitana gwardji. — Odwiedziny latem Dobrowlan przez Ignacego Chodźkę. — Lektura ówczesna. — Przyjazd biskupa Kłagiewiczza na wizytację parafji. — Wyjazd Güntherów do Warszawy. — Warszawa po powstaniu. — Życie rodzinne w domu Ignacowej Tyzenhauzowej. — Wspomnienia o Helenie z Przeddzieckich Radziwiłłowej. — Anegdoty o Anglikach. — Listy z Poznania o weselach w domu Antonioństwa Radziwiłłów. — Panie Gutakowska i Sobolewska. — Rodzina Jana Platera. — Karolostwo Lubeccy. — Włodzimierz Lubicki, słynny dziwak i oryginał. — Rodzina Kickich i Biszipingów. — Teatr i opera warszawska. — Wody mineralne w ogrodzie Dekerta. — Suchodolski, malarz, i jego rodzina. — Z Ossolińskich generałowa Łubieńska i jej córka Adela. — Franciszkostwo Potoccy. — Lucja Wawrzecka. — Wieczory na balkonie pałacu Mokronowskich. — Wycieczki po Warszawie i w jej okolicy. — Wizyta u pani Anny z Tyszkiewiczów Sta-

- nisławowej Wąsowiczowej w Mokotowie. — Namieśnikowa Zajęczkowa i jej wieczna młodość. — Obiad u p. Wąsowiczowej i jej słodko-kwaśny sposób bycia. — Spacer w ogrodzie Saskim. — Spotkanie z Litwinami. — Zofja de Choiseul-Gouffier i jej spacer w ogrodzie Saskim. — Powrót majora Jeżewskiego z zesłania. — Wdzięczność jego ojca. — Imieniny Ignacowej Tyzenhauzowej. — Rozstanie się z nią i powrót do Dobrowlan. — Wiersz Ignacego Chodźki 164
- ROK 1834: Pierwsze wybory w Wilnie w języku rosyjskim. — Spędzanie czasu przez Güntherówny w Dobrowlanach. — Opowiadania Bachmatowicza o letnich wycieczkach w okolicy Wilejki. — Rodzina Kozieli-Poklewskich z Serwacza. — Przywiązanie Bachmatowicza do Dobrowlan i jego mieszkańców. — Pobyt w Wilnie podczas świąt wielkanocnych. — Powrót rodziny Mirskich i Szumskich do Wilna. — Święcone u pani Felicji z Morzykonich Platerowej. — Nowe zwyczaje towarzyskie, wprowadzone przez gubernatora Obreskowa. — Leon Sapieha i jego rodzice, Pawłostwo Sapiehowie. — Założenie pensjonatu dla szlacheckiej młodzieży. — Pobyt w Wilnie dworu ambasadorowej z Konopków Tatiszczewowej. — Przeszłość i śmierć tej piękności. — Narzeczeństwo Matyldy Güntherówny z Maurycym Buczyńskim z Bółkowa. — Miłe lato w Dobrowlanach. — Odwiedziny Cerkiszek. — Edward i Klementyna z Wańkowiczów Mostowscy. — Ślub Matyldy Güntherówny. — Portret jej męża 182
- ROK 1835: Wyjazd do Wilna na zimę. — Wypadek w drodze. — Choroba Adamowej Güntherowej na skutek tego wypadku. — Przejęcie się nią d-ra Mianowskiego. — Odgłosy karnawału wileńskiego, dochodzące do łóża chorej. — Bover de Saint-Clair ożeniony z Pelagją Kossakowską. — Wrażenie jego narodowego szkockiego kostiumu. — Rodzeństwo pani Pelagji. — Bał u generałowej Niesiołowskiej. — Młodzież ówczesna. — Koncert na biednych. — Wielkopostne zebrania u p. Abramowiczowej. — Marynia Jundziłłówna i Helenka Sołtanówna, córka Stanisława Sołtana i Heleny z Toplickich 1-o v. Korsakowej. — Śmierć i pogrzeb Józefa Łopacińskiego. — Msza żałobna za niego i mowa ks. Trynkowskiego. — Loterja fantowa na biednych. — Wrażenie faktu przetańczenia walca przez Gabrjelę Güntherównę z kupcem Lewensztejnem. — Piknik w Werkach — Wieczorki cotygodniowe u Güntherów. — Kalikst i Władysław Czetwertyńscy. — Władysław Lubomirski. — Bracia Czapscy Adam i Ignacy. — Emilia i Justyna Chrapowickie. — Resursy wileńskie. — Dowcipy barona Krauza. — Koncerty Laffona. — Śmierć Rustema. — Jarmark i menażerja. — Piknik w Werkach, organizowany przez gen. gub. Dołhorukowa. — Wyjazd na wieś. — Sąd kompromisarski o łakę między Adamem Güntherem, Janem Kotwiczem i Adolfem Święcickim. — Wyrok marszałka Römera. — Imieniny pani Abramowiczowej w Wor-

nianach. — Maskarada. — Wesołe rozejście się do snu. — Samobójstwo Mikołaja Abramowicza jesienią tegoż roku. — Odwiedziny Dobrowlan przez Karola Podczaszyńskiego. — Uczynność Adama Günthera. — Ślub panny Eleonory Buczyńskiej z p. Zafęckim. — Wizyty w okolicy. — Wiersz autorki na nutę „Jaskółek“. — Wyjazd Buczyńskich do rodziny w Grodzieńskie i Mińskie. — Ich przyjęcia. — Dom podstolich Czarnockich. — Karol Czarnocki. — Mińsk. — Ożywienie towarzyskie w tem mieście. — Wspomnienia Adama Günthera z czasów młodości w Mińsku. — Podróż jego z przyjaciółmi do Petersburga. — Rostargnienia Karola Czapskiego. — Wizyta w Cerkiskach. — Marszałek Siesicki. — Imieniny Adama Günthera i święta Bożego Narodzenia

193

ROK 1836: Zima na wsi. — Echa zabaw wileńskich. — Pan so-wietnik Niewiarowicz ze Straczy. — Dziwactwa jego. — Smutny los Michaliny Niewiarowiczówny. — Autorka pisze „Poemat o Dobrowlanach“ — Wrażenie lektury „Pana Tadeusza“. — Wiosna w Dobrowlanach. — Wyjazd do Wilna. — Marszałek Mostowski. — Jego starania rozerwania przybyłych ze wsi. — Widowiska wileńskie: atleta Kwaliardi; rodzina Price, tańcząca na linie; śpiewaczka Mees Masi. — Przelotne ptaki towarzystwa wileńskiego: z Sulistrowskich Skirmuntowa, Eugenjusz Podchoroadeński, August Potocki, Melanja z Grabowskich Ożarowska. — Gubernatorstwo Doppelmayr. — Lato w Dobrowlanach. — Wizyta Tyzenhauzów z Postaw. — Wizyta Kornela Korbuta i Lucjana Wojniłowicza. — Choroba Bachmatowicza. — Ks. Rapczyński i ks. Mokrzycki. — Wiadomości z Warszawy. — Operacja zdjęcia katarakty z oczu Ignacowej Tyzenhauzowej. — Operacja oczna ślepej od urodzenia Julji Wołowskiej. — Przyjazd kupca Muchina z towarami. — Czarne pelerynki futrzane. — Oficerowie rosyjscy z okolicznych oddziałów

216

ROK 1837: Zima w Wilnie. — Nieobecność głównych filarów towarzystwa wileńskiego. — Resursy. — Dowcipy barona Krauza. — Druga żona Edwarda Römera. — Generałowa Geismar. — Ludwika i Julja Niesiołowskie. — Cyprjan Cywiński. — Pierwsza bytność na maskaradzie sióstr Güntherówien. — Spotkanie z Lucjanem Wojniłowiczem. — Pani chorążyna Walentynowiczowa. — Opera Szmidkoffa. — Pensjonat żeński Rapcewiczów. — Sejmiki gubernjalne. — Wybory marszałka gubernjalnego. — Żaba-Marcinkiewicz zwycięża Edwarda Mostowskiego. — Obiad na cześć ostatniego. — Toast autorki na cześć Mostowskiego. — Odpowiedź Ignacego Chodźki. — Misja ks. Bogdanowicza. — Wrażenie jego nauk. — Powrót ks. Dofhorukowa z Petersburga i zakaz noszenia przez mężczyzn zarostu. — Mikołaj hr. Zubow i jego żona z domu Medemówna. — Spokojne wieczory wielkoposne w gronie rodziny. — Julian Klaczko. — Amelja z Ogińskich Zafuska. —

Powrót do Dobrowlan. — Przyjazd Bachmatowicza. — Jego choroba. — Śmierć szambelanicy Sulistrowskiej. — Pan Sołkowski, metr muzyki. — Pamela, wychowanka jego żony. — Jej sposób wychowywania córek. — Grządki, zasiane nasionami, przysłanemi przez Korsaka z Syberji. — Pożar kościoła w Poryndze podczas odpustu. — Zaproszenie na bal dla Cesarza do Wilna. — Wyjazd na tę uroczystość. — Cesarz odmawia przyjęcia balu. — Szczegóły o pobyciu Mikołaja I w Wilnie. — Rozmowa jego z generałem Kossakowskim. — Zaproszenie Güntherów przez gen. Kossakowskiego do Łukojń. — Obłóczyny Wirginji Tymanówny. — Wyjazd rodziny Güntherów w Wilkomierskie. — W Wieprzach u Saint-Clairów. — Wojtkuszki Kossakowskich. — Łukojnie generała Kossakowskiego. — Powrót do Dobrowlan. — Śmierć Kazimierza Bachmatowicza. — Wizyta Mirskich i Szumskich. — Tragiczna śmierć Wandy de Choiseul w Töplitz. — Smutny stan jej ojca, generała Niesiołowskiego. — Kabała polna 226

ROK 1838: Pobyt Buczyńskich w Warszawie. — Listy Matyldy Buczyńskiej o towarzystwie warszawskim. — Listy pana Rudominy o zdarzeniach towarzyskich wileńskich: ślub ks. Leona Sapiehy, śmierć podkomorzego Szwytowskiego, rozpoczęcie procesu Szymona Konarskiego. — Księżę Trubeckij, przewodniczący komisji śledczej w tej sprawie. — Przyjazd Güntherów do Wilna. — Bal w pałacu generała-gubernatorskim. — Marja Łopacińska. — Księżna Barjatyńska i jej córki: Marja Barjatyńska i Leonilda ks. Wittgenstein. — Afront, który spotkał przy kofacji panią D. — Fantazje Mikołaja Dołhorukowa. — Koncert na dochód Dobroczynności — Uwertura z Semiramidy, wykonana na ośmiu fortepianach. — Występy Mees Masi. — Śmierć Jędrzeja Śniadeckiego. — Mowa ks. Trynkowskiego na pogrzebie Śniadeckiego. — Koncert Karola Lipińskiego. — Bal w Kojranach. — Spotkanie z A. E. Odyńcem. — Lektura przez Odyńca „Poematu o Dobrowlanach“ autorki. — Marja Tyszkiewiczówna, synowica referendarza Tyszkiewicza. — Wspomnienia o tym oryginale. — Obiad u generała Kossakowskiego. — Jego muzeum. — Fantastyczne łągarstwa jego. — Bal u pp. Kuczkowskich. — Osunięcie się góry Bekieszowej. — Sztuki konne. — Galeria figur woskowych. — Lato w Dobrowlanach. — Przyjazd Konstantego Przeczdzickiego z synem Aleksandrem. — Lektura dramatu francuskiego Aleksandra Przeczdzickiego. — Wyjazd Przeczdzickich do Postaw i powrót ich z Tyzenhauzami do Dobrowlan. — Ermancja, Józefina i Elfryda Tyzenhauzówny, córki Rudolfa. — Porównanie ich z Marją i Heleną Tyzenhauzównami z Postaw. — Powaga Ermancji Tyzenhauzówny. — Sympatyczne cechy Elfrydy. — Inszenizowanie „Powrotu taty“ Mickiewicza. — Fête champêtre w Bólkowie. — Wyjazd gości z Dobrowlan. — Obchód imienin Ignacowej Tyzenhauzowej

w Postawach. — Teatr amatorski w Postawach. — Takież przedstawienie w Dobrowlanach. — Wizyta w Zalesiu u senatorowej ks. Ogińskiej. — Karolek Kublicki. — Konstanty Nowomiejski. — Jesienne rozrywki. — „Gazeta Dobrowlańska“. — Korespondencja z Postawami, Warszawą i Stępczyną. — Leon Radziwiłł z Radziwiłłmontów. — Henryk Żukowski, malarz. — Przyjazd d-ra Mianowskiego do Dobrowlan. — Eustachy Tyszkiewicz . . . 247

ROK 1839: Przyjazd p. Rudominy z Wilna do Dobrowlan. — Charakterystyczna postać z XVIII w. — Smutne wiadomości z Wilna. — Rozstrzelanie Szymona Konarskiego. — Aresztowanie p. Antoniny Śniadeckiej. — Przyjazd Güntherów do Wilna. — Niezgrabność p. Seweryna Grabowskiego. — Salony a nastrój miasta. — Opowiadanie p. Abramowiczowej o wrażeniu kaźni Konarskiego. — Zesłanie do Wiatki i Wołogdy Römerów, Stanisława Szumskiego, Justyna Hrebnickiego i Bronisława Zaleskiego. — Nowe postacie towarzystwa wileńskiego: Ludwika Pacówna, Leonja Bennigsen i jej brat, Ludwika Borewiczówna, Julja i Marja Chrapowickie, Michałina, Leontyna i Melanja Woffowiczówny. — Egzaminy doroczne na pensji żeńskiej pp. Rapcewiczów. — Zawód ks. Dołhorukowa. — Opera i teatr wileński. — Izabella Gorska i Dawison. — Mikroskop i dziwy oglądane przezeń. — Teatr pcheł tresowanych. — Antoni i Zofja Odyńcowie. — Ich córeczka Antosia. — Wizyty Odyńca u Güntherów. — Wstąpienie do wizytok Marji Czapskiej, córki Karolostwa. — Cierpienia Józji Wawrzeckiej. — Dwuznaczne położenie jej starszej siostry, Lucji Zabiełłowej. — Rugi urzędników skompromitowanych wobec rządu. — Usunięcie pułkownika Bogdanowicza z placomendantury. — Przytulenie rodziny jego przez Buczyńskich w Bólkowie. — Letni pobyt w Dobrowlanach. — Wizyta Odyńca, Ignacego Chodźki i Juliana Korsaka. — Ożenienie się Edmunda Sulistrowskiego z Antoniną Karnicką. — Adela Karnicka. — Konkury o nią Konstantego Radziwiłła 269

ROK 1840: Wyjazd Adama Günthera i Buczyńskich do Wilna. — Wiadomości wileńskie: osiedlenie się ks. Wittgensteina w Werkach. — Zabawy zimowe w tej rezydencji. — Ożenienie się ks. Dołhorukowa z Lucją z Wawrzeckich Zabiełłową. — Dymisja jego i przyjazd nowomianowanego gen.-gubernatora Mirkowicza. — Dowcip bar. Krauza à propos wyjazdu Dołhorukowa i długów które, po nim pozostały. — Jak ks. Dołhorukow uregulował swe zobowiązania ze spadkobiercami Tyszkiewicza, starosty wielatycznego. — Pożegnalne śniadanie dla ks. Dołhorukowa w Kierżance. — Wybory marszałka gubernalnego. — Edward Mostowski triumfuje nad Żabą. — Opis jego wyboru w liście Matyldy Buczyńskiej. — Powrót Adama Günthera do Dobrowlan. — Wizyta Marcina Zaleskiego, podkomorzego. — Przyjazd Güntherów do Wilna. — Skarby, pozostałe po staroście wielatycznym. — Śmierć Barbary Szumskiej. — Odjazd Maryli

Szumskiej do ojca do Wołogdy. — Śmierć Józefa Szumskiego. — Bal u gen. Niesiołowskiej i Mirkowiczów. — Rodzina gen. Kreutza. — Powrót Doroty Łopacińskiej z zagranicy. — Odmiany w jej domu. — Nowy gubernator cywilny Jerzy Dołhorukow i jego żona. — Margrabia Paulucci. — Adam Czapski. — Wyjście Ludwika Pacówny za Ksawerego Sapiechę z Wysokiego. — Werki. — Księżna Leonilda Wittgenstein i jej przyjaźń z rodziną cesarską. — Wycieczki ranne Güntherówien na Pohulanę. — Majówki w Zakrecie. — Widoki i obrazy na drodze do Kalwarji. — Wyjazd Marji Szumskiej do ojca, St. Chomińskiego i Ksaw. Dowgiałły zagranicę. — Nowe aresztowania w Wilnie. — Aresztowanie d-ra J. Mianowskiego. — Starania ks. Leonildy Wittgensteinowej w celu ulżenia mu. — Ślub Marji Łopacińskiej z Lucjanem Morykonim. — Przyjazd Konstantego Przeddzieckiego z synem Mieczysławem. — Zabiegi tego ostatniego o Marję Tyzenhauzównę. — Korespondencja z Postawami w sprawach literackich. — Przyjazd ks. Bogdanowicza do Dobrowlan. — Jego wpływ na kierunek poetyckiej twórczości autorki. — Przysłanie przez Ign. Chodźkę „Obrazów Litewskich“. — Wrażenie tej książki i tego podarku. — Nawiązanie się korespondencji autorki. — Wieczory jesienne. — Przyjazd p. Bukszy z Paryża i jego opowieści 281

ROK 1841: Powrót p. d'Abry'ego z Paryża. — Jego opowiadania o pp. Lubańskiej, Łopacińskiej i Obreskow. — Śmierć kanonika Sienkiewicza. — Śmierć Walerji Konstantowej Tyzenhauzowej. — Pobyt Matyldy Buczyńskiej w Postawach. — Przyjazd Olimpij Szwykowskiej z synami do Dobrowlan. — Pobyt Güntherów w Druskienikach. — Towarzystwo druskienickie. — Wiadomość o powtórny ślubie p. z Podbereskich Kołkowskiej z jej pierwszym mężem. — Pierwotne warunki bytowania w Druskienikach. — Dawne piękności: pp. Wysogierdowa, Abramowiczowa, senatorowa Ogińska na wózkach paralityków. — Julian Andrzejkowicz. — Zaręczyny panny Szyrmianki z panem Brońcem. — Karolina Czetwertyńska i jej dzieci. — Eleonora Tyszkiewiczowa i jej córki: Marjetka i Iza. — Przyjazd Rudolfówien Tyzenhauzówien z Władysławostwem Pusłowskimi. — Śmierć Stasia Pusłowskiego. — Resursy druskienickie. — Poświęcenie kamienia węgielnego kościoła w Druskienikach. — Wyjazd z Druskienik. — Przyjazd Aleksandra Przeddzieckiego do Smorgoń i zaręczyny jego z Marją Tyzenhauzówną. — Poznanie się Aleksandra Przeddzieckiego z Ignacym Chodźką. — Podarowanie przez ostatniego pierwszemu rękopisu „Grażyny“. — Przyjazd Saint-Clairów do Dobrowlan i spotkanie się tu z Tyzenhauzami. — Wiejskie rozrywki Saint-Claira. — Nieporozumienie jego z rosyjską policją. — Oburzenie Saint-Claira na niefortunne przebranie pastucha za Szkota. — Przyjazd Zofji de Choiseul z synem Aleksandrem. — Opowiadania jej o Florencji i Aleksandrze Dumasi. — „Betisiana“

Aleksandra Przeddzieckiego. — Teki Adama Günthera. — Imieniny Marji Tyzenhauzówny w Bólkowie. — Dzieła Bossueta ofiarowane jej na więzanie przez narzeczonego. — Helena Tyzenhauzówna. — Opis konkurów Aleksandra Przeddzieckiego. — Wiadomości z Wilna. — Wyrok na uwieczonych w 1840 r. — Pufkownik żandarmów Łomaczewskij wykrywa, że osądzeni zostali skazani niesłusznie. — Nazimow i jego szlachetne zachowanie się. — Piękna i dobra pani Nazimowowa. — Uwolnienie d-ra Józefa Mianowskiego z więzienia. — Zmiana w jego duszy . . 294

ROK 1842: Pobyt Matyldy Buczyńskiej w Kojranach podczas karnawalu. — Korespondencja narzeczonych. — Zabawy w Kojranach. — Charakterystyka pani Doroty Łopacińskiej. — Przyjazd do Kojran d-ra Mianowskiego z Tomaszem Zanem. — Przyjazd tych panów do Dobrowlan. — List ks. Wittgensteinowej i scena o jego kopję. — Pobyt Tomasza Zana w Dobrowlanach podczas całego postu wielkiego. — Opowiadania jego o Filaretach i o gubernatorze orenburskim. — Powrót Aleksandra Przeddzieckiego z kontraktów kijowskich i album z autografami, ofiarowane przez niego narzeczonej. — Zbigniew Tyzenhauz i jego korespondencja z Józefą Łopacińską w sprawie interpretacji utworów Chopina. — Matylda Buczyńska pozostaje na rekolekcje u wizytów w Wilnie. — Odjazd Tomasza Zana i jego podróż rzemieślniczym dyszlem po okolicznych dworach. — Lektura jedyną rozrywką w Dobrowlanach podczas wiosennych roztopów. — Wizyta Zofji de Choiseul i postawian. — Marja Tyzenhauzówna rysuje portret Ignacego Chodźki. — Wizyta Saint-Clairów. — Wizyta Konstantego Potockiego, starającego się o rękę Józefy Tyzenhauzówny, i Seweryna Uruskiego, starającego się o Ermancję Tyzenhauzównę. — Pobożność tego ostatniego. — Adolf Czapski, konkurent do ręki Elfrydy Tyzenhauzówny. — Pobyt Aleksandra Przeddzieckiego w Postawach. — Wyjazd Tyzenhauzów do Warszawy. — Matylda Buczyńska towarzyszy im. — Wizyta pani Łopacińskiej w Dobrowlanach i Bólkowie. — Choroba Aleksandry z Tyzenhauzów Güntherowej. — Wyjazd Güntherów do Wilna. — Listy Buczyńskiej z Warszawy. — Autorka wysyła wodę z Niemna i kwiaty z doliny kowieńskiej Adamowi Mickiewiczowi do Paryża. — Przygotowania do ślubu. — Zaślubiny jednocześnie Marji Tyzenhauzówny przez Aleksandra Przeddzieckiego i Ermancji Tyzenhauzówny przez Seweryna Uruskiego. — Poprzednie wyjście Józefy Tyzenhauzówny za Konstantego Potockiego. — Powrót Stanisława Szumskiego z zesłania, a księżstwa Gabrjelostwa Ogińskich z emigracji. — Tęsknota ks. Gabrjela za krajem. — Uwięzienie Ogińskich na granicy rosyjskiej. — Pobyt ich w więzieniu. — Śmierć Gabrjela Ogińskiego po wyjściu z więzienia. — Wdowieństwo ks. Kunegundy z Platerów Ogińskiej. — Konfiskata Strawiennik. — Polepszenie się stanu zdrowia Adamowej Güntherowej. — Bal u generał-gubernatora

- Mirkowicza w dn. 6 grudnia. — Wizyty wieczorne pp. Rudominy, Pinabelów, ojca i syna, i profesora Górskiego. — Konstanty Nowomiejski. — Karolowa Czapska 313
- ROK 1843: Złudne nadzieje a smutna rzeczywistość. — Urodzenie się i śmierć drugiej córeczki Edwardostwa Odyńców — Listy Marji Przeddzieckiej o Ukrainie i Wołyniu. — Czwartki pani Mirkowiczowej. — Bale u Józefostwa Tyszkiewiczów, pp. Łopacińskiej i Felicji Platerowej, u Minejków. — Ida z Ogińskich Kublicka. — Rodzina ex-gubernatora Horna. — Stanisław Szumski i jego córka, Maryla. — Pobyt Matyldy Buczyńskiej w Warszawie. — Zabawy karnawałowe warszawskie. — Bal hiacyntowy w ogrodzie Ohma. — Wybory marszałka gubernalnego w Wilnie. — Bon-mots Mostowskiego. — Ponowny wybór Mostowskiego. — Jego prośba do Tronu o odnowienie Uniwersytetu i o nowicjat do zakonów. — Matylda Buczyńska prosi Paskiewicza o poparcie tej prośby. — Mikołaj I nie zatwierdza wyboru Mostowskiego na marszałka, niezadowolony z jego prośby. — Smutne losy zasekwestrowanych w 1831 r. majątków. — Apostazja księdza Jucewicz i smutny jego koniec. — Brak ożywienia podczas wyborów w Wilnie. — Mirkowicz przeciwieństwem ks. Dołhorukowa. — Opera wileńska. — Wizyty codzienne Ignacego Chodźki w domu Güntherów. — Pod jego wpływem matka zgadza się na wydanie zbioru poezyj autorki p. t. „W imię Boże“. — Autorka przy pomocy Ignacego Chodźki dokonywa wyboru utworów do tego zbioru. — Dowcipne warjanty poważnych poezyj. — Choroba matki autorki przybiera formy niebezpieczne. — Powrót Matyldy Buczyńskiej z Warszawy. — Smutne wiadomości o stanie zdrowia Ignacego Tyzenhauzowej. — Chwilowe polepszenie się stanu Adamowej Güntherowej. — Jednoczesna śmierć matki i córki, Ignacego Tyzenhauzowej i Adamowej Güntherowej dnia 17 marca 1843 r. — Feralny marzec w rodzinie Tyzenhauzów. — Pogrzeb matki autorki. — Ogólne współczucie z powodu tej śmierci. — Wyjście z druku zbioru „W imię Boże“. — Wrażenie ukazania się tej książki. — Smutny powrót do Dobrowlan. — Ponowny przyjazd do Wilna na zjazd rodzinny z powodu dziafu między córkami Rudolfa Tyzenhauza. — Zaślubienie przez Elfrydę Tyzenhauzównę Augusta Zamoyskiego. — „Kongres czarny“ i jego uczestnicy. — Młode małżeństwa: Uruscy, Potoccy i Zamoyscy. — Wypadek z nabitą strzelbą. — Wpływ mężów na żony. — Jak w rodzinie Zamoyskich mężowie w rykach trzymały żony. — Aleksandrostwo Przedzieccy. — Gustaw Olizar i jego syn Karol. — Rozrywki podczas zjazdu rodzinnego. — Obiad wydany dla Konstantego Tyzenhauza przez jego pupilki. — Koniec „Kongresu czarnego“. — Powrót do Dobrowlan 336
- PRZYPISY 357